

СТАНОВИЩЕ

От: доц. д-р Зорница Димова Стоянова

УНСС, катедра „Икономика на природните ресурси”,

научна специалност ”Икономика и управление (Аграрен мениджмънт)”

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен **„ДОКТОР“** по професионално направление 3.8. „Икономика”, научна специалност „Икономика и управление (селско стопанство)”, от област на висшето образование, 3. „Социални, стопански и правни науки”

Автор на дисертационния труд: *Михаил Тодоров Кожухаров*

Тема на дисертационния труд: АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА КЛЪСТЕРНИЯ ПОТЕНЦИАЛ В БЪЛГАРИЯ

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 948/17.04.2018 г. на Ректора на Тракийски университет.

1. Информация за докторанта

Докторант Михаил Тодоров Кожухаров се е обучавал по докторска програма към катедра „Индустириален бизнес и предприемачество“, Стопански факултет на Тракийски университет по професионално направление 3.8. „Икономика”, научна специалност „Икономика и управление (селско стопанство)”, от област на висшето образование, 3. „Социални, стопански и правни науки”. Обучението е осъществено в редовна форма.

Михаил Кожухаров е роден на 1.11.1984 г. Той получава бакалавърската си степен по „Общо машиностроене” през 2007 година в ТУ-София, Факултет за германско инженерно обучение и промишлен мениджмънт, а през 2009 г. завършва магистърска степен по „Индустириален мениджмънт” в същия университет.

През периода 2007-2013 г., трудовият опит на Михаил Кожухаров е свързан с продажба и техническа поддръжка на софтуер за триизмерно проектиране и управление на инженерни данни и организация и провеждане на семинари, конференции, обучения във фирма ДиТра ООД, София. Кожухаров е заемал длъжност като машинен инженер във Iqvolution – България през периода 02/2007 – 08/2007.

Докторантът владее два западни езика – английски и немски, има добри комуникационни умения и умения за работа в екип, отлични способности за анализ, прогнозиране и планиране и лидерски качества. Кожухаров има способност за работа с MS Office, специализирани технически софтуерни приложения и Internet Software.

2. **Обща характеристика на представения дисертационен труд**

Дисертационният труд на Михаил Тодоров Кожухаров се състои от **увод, изложение в три глави, изводи, препоръки и списък на използваната литература**. Общият обем на дисертацията е 200 печатни страници без приложенията, 36 таблици и 24 фигури. Броят на използваните литературни източници е 201, от които 17 на кирилица и останалите на латиница.

Разработката е посветена на **актуална и недостатъчно разработена проблематика**, свързана с повишаване конкурентоспособността на икономиката като цяло и на предприятията в частност, чрез развитието на клъстери. Това е сложен проблем, който касае решаването на проблеми, свързани с търсенето на механизми за постигане на по-високи икономически резултати и методи за повишаване на социалните ефекти от икономическата дейност.

Целта на дисертацията акцентира на проучване на съвкупността от подходи, форми, структури, модели и методи за анализ и оценка на клъстерите и техния потенциал, както и да се предложи ефективен механизъм за стимулиране създаването на клъстери като форма за икономическо, социално, инфраструктурно и образователно сътрудничество между различни по структура, обхват и дейност организации. За постигането на целта в дисертационния труд са поставени за разработване и решаване **5 задачи**, които конкретизират и определят границите, в които тя се реализира в отделните части на дисертационния труд.

Възприетият методически подход и конкретният инструментариум на изследването са съобразени и произтичат от формулираната **теза** и от поставените за разработване и решаване задачи. В рамките на дисертационното изследване са тествани две формулирани от докторанта изследователски **хипотези**.

В съответствие с поставената теза, цел и задачи сполучливо е определен **предмета** на изследването, като за **предмет** е приета клъстеризацията в икономиката на национално и регионално ниво, а за обект на изследването - заетостта в предприятия от област Стара Загора.

Използвани са няколко метода за постигане на целта на изследването, а именно: анализ на структурните промени, сравнителен анализ, синтез, корелационен анализ, проверка на статистически хипотези, методи, свързани с определяне на представителността на извадката и др.

3. **Оценка на получените научни и научно-приложни резултати**

Основното съдържание на дисертацията е изложено в три глави. В **първа глава** е направена дискусия за теоретичната обосновка на концепциите за клъстери, като са представени основните теоретични концепции, свързани с развитие на понятията клъстер и клъстерни мрежи, направен е преглед на понятието индустриален клъстер и са изяснени възможностите за моделиране на клъстери.

В тази връзка постиженията в първата част на разработката могат да бъдат обобщени като доизясняване на същността на понятието клъстер и основните

икономически теории, дообогатяване на концепциите за клъстерна мрежа и индустриален клъстер. Едновременно с това се представя разширен преглед на концепциите за моделиране на клъстери.

Във втора глава на дисертацията се представя методологията на изследването, където подробно са изяснени методите за идентифициране на клъстерите и подходите за статистическа обработка на данните. Положителна оценка заслужават представените от докторанта отличителни характеристики и начини на приложение на разгледаните методи за откриване на клъстери, както и представеният в методологическата рамка на изследването модел за анализ и оценка на клъстерния потенциал.

Трета глава анализира и оценява клъстерния потенциал в област Стара Загора. Тази част на разработката представя анализът на хипотезите. Положително могат да бъдат оценени както следва:

- 1) изследването на икономическите ползи от клъстеризацията;
- 2) сравнителният анализ, на базата на който се определя, как секторите и индустриалните клъстери в региона се развиват;
- 3) анализът на структурните промени, който има за цел да определи, каква част от регионалния растеж на работните места се дължи на фактори с национален характер и каква на такива с регионален.

Дисертационният труд завършва с препоръки, базирани на основни изводи от изследването и заключение.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

В дисертацията могат да се очертаят следните научни и научно - приложни приноси:

- Доразвиват се и се обогатяват теоретичните основи на понятието клъстер, клъстерна мрежа и процесите на клъстеризация, както и на концепциите за моделиране на клъстерите.
- Предлага се методическа рамка за изследване на връзката между нивото на клъстеризация и основни икономически показатели, свързани с оценката на социално-икономическата среда на регионите.
- Анализира се и се оценява клъстерния потенциал чрез разработен практически модел.
- Разкрит е клъстерния потенциал на секторите в област Стара Загора на базата на приложният модел.

Приносите, включени в автореферата са формулирани коректно от докторанта и отразяват резултатите, постигнати в дисертационния труд.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Докторант Кожухаров е представил 4 публикации по разработката, които са пряко свързани с тематиката на дисертационния труд и отразяват основни части от него. Публикациите са в периода 2015-2017 година, като две от тях са публикувана в

индексирани списания – „Trakia Journal” на ТУ Стара Загора и International journal of scientific papers на Institute of Knowledge Management, Skopje. Останалите две разработки са публикувани в сборници от традиционна международна научна конференция „Мениджмънт и качество“, проведена през 2015 и 2017 година.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът коректно отразява съдържанието на дисертационния труд, като съдържа необходимата логическа последователност. В него са включени общата характеристика на разработката, структурата и съдържанието, кратко изложение на дисертационния труд, основни изводи и препоръки, приносите и публикациите по темата, както и резюме на английски език.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Към докторанта имам препоръка в бъдеще да разшири обхвата на изследването и приложи разработеният практически модел за анализ и оценка на клъстерния потенциал и в други области в България, като се разкрият възможностите на регионите за развитието и стимулирането на клъстери.

8. Заключение

Дисертационният труд на Михаил Годоров Кожухаров представлява самостоятелно изследване на актуален проблем - анализ и оценка на клъстерния потенциал в България, разработен задълбочено и съдържащ всички необходими приноси за изисканата степен. Докторантът показва задълбочени знания в областта на клъстерите и оценката на клъстерния потенциал, както и способност за провеждане на самостоятелно научно изследване. Дисертационният труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и на правилника за организацията и провеждането на конкурси за придобиване на научна степен и за заемане на академични длъжности в Тракийски университет.

На основа на гореизложеното, оценявам положително разработката и предлагам на уважаемите членове на Научното жури да вземат решение за присъждане на образователната и научна степен „доктор” по научна специалност „Икономика и управление (селско стопанство)”, от област на висшето образование, 3. „Социални, стопански и правни науки” на редовен докторант Михаил Годоров Кожухаров.

гр. София

.....

Изготвил становище:

15.05.2018

/доц. д-р Зорница Стоянова/